

Sən belə deyildin əzəl, ay ŞUŞA!

*İşğaldan viranə halda qurtarılan
Şuşada 3 ildə möcüzələr yaradılıb*

Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı hesab edilən Şuşa şəhəri özündə əks etdirirdi mədəni nümunələrlə orta əsrləri tərənnüm edir. Tarixi binaları, bulaqları, təbiəti ilə gözəllik mücəssəməsi olan Azərbaycanın nazlı gözəlinin gözəlliyindən işğaldan azad edildikdən sonra əsər-əlamət qalmamışdı.

İlk müəssisə - bərəkət rəmzi çörək

Şuşada ilk istehsal müəssisəsi çörək istehsalı sahəsində oldu. Axı qədimdən bəri çörək bizim evimizin, elimizin bərəkəti hesab olunub. İşğaldan azad olduqdan sonra cəmi 20 günə burada çörək istehsalı zavodu quruldu. Həmin zavodda Şuşanın suyu ilə bişən çörəkdən yemək mənə də qismət olmuşdu, 2021-ci ildə Şuşanı görməyə gedəndə Yuxarı Gövhər Ağa Məscidinə doğru gedəndə burnumuza çörək ətri gəldi. Yaxınlıqda çörəkhana işləyirdi. Kimisi Şuşa çörəyi dedi adına, kimisi Qala çörəyi. Kiçik, yumru, pambıq kimi çörəklər idi. Alıb Bakıdakı şuşalılara gətirdim.

Müəssisə ilk günlərdə gündəlik olaraq 2 çeşiddə 5000 ədəd çörək istehsal edirdi, indi istehsal gücünü artırıb. Çünki əvvəl bölgədə xidmət aparən əsgər və zabıtlarımızı çörəklə təmin edirdi, sonralar Şuşada fəaliyyət göstərən dövlət və qeyri-dövlət müəssisələri, otel və işə obyektleri üçün istehsalını gücləndirməli oldu. Fasiləsiz işin təşkili

məqsədlə müəssisə fərdi generatorla, su sistemi ilə təmin olunub.

Şuşanın müasir yaşayış kompleksi göz oxşayır

Şuşada 23 binadan ibarət yaşayış kompleksi də tikilib. Kompleksin ümumi sahəsi 8 hektara yaxındır. Burada 8 binanın tikintisinə öten il iyulun 1-də, 15 binanın inşasına isə sentyabrın 1-də başlanılıb. Kompleksin tikintisinin bu ilin sonunda başa çatdırılması planlaşdırılır. Yaşayış kompleksində ümumilikdə 450 mənzil istifadəyə veriləcək. Burada 28 birotəqlı, 195 ikiotaqlı, 190 üçotaqlı, 30 dördotaqlı və 7 beşotaqlı mənzil olacaq.

Bu kompleksdəki mənzillərin eksəriyyəti keçmiş məcburi köçkünlərin istifadəsinə veriləcək. Mənzillərin bir hissəsi isə Şuşada çalışan işçilərin xidməti istifadəsi üçün nəzərdə tutulub. Üçmərtəbəli və beşmərtəbəli binalardan ibarət kompleksdə sakinlərin rahat yaşayışı üçün hər cür şərait yaradılacaq. Ərazidə geniş abadlıq və yaşllaşdırma işləri görülməkdir.

Xan qızı yənə Şuşaya can suyu verir

Şuşanın "Xan qızı" bulağı da yenidən bərpa olundu, Natəvan bulağından yənə su gəlir. Xan qızı bulağı — Şuşada Çöl Qala məhəlləsində Xan qızı Natəvanın sarayının yanında yerləşir. Bulaq XIX əsrdə Xurşidbanu Natəvanın sifarişi ilə tikilib. 1992-ci ilin 8 may tarixində Şuşa işğal edildikdən sonra bulaq baxımsız qalıb. Nəticədə bulağın suyu quruyub, özü isə baxımsız vəziyyətə düşüb.

Bulaq, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2 avqust 2001-ci ildə verdiyi 132

nömrəli qərar ilə yerli əhəmiyyətli daşınmaz tarix və mədəniyyət abidələrinin siyahısına salınıb. 2020-ci ildə Şuşa İkinci Qarabağ müharibəsi dövründə azad edildikdən sonra bulaqda təmir işləri aparıldı və o yenidən insanların istifadəsinə verildi.

Vaqifin türbəsinə ata-oğul həssaslığı

Bir zamanlar Şuşanın gözəlliyinə gözəllik qatan, tərpedə göz olan Vaqif Məqbərəsi Şuşa işğalda olduğu dövrdə vəhşicəsinə dağıdılıb, yerlə-yeksan edilib. Hələ 1967-ci ildə Şuşada olarkən Heydər Əliyev Vaqifin məzarını ziyarət etmək istəyib, ancaq məzarı tapa bilməyib. Axtarış nəticəsində məzar tapılıb, Heydər Əliyev bərpa halda olan, dağılmış məzarı ziyarət edib, onun göstərişi ilə Vaqifin məzarı üstündə abidə və türbə tikilib.

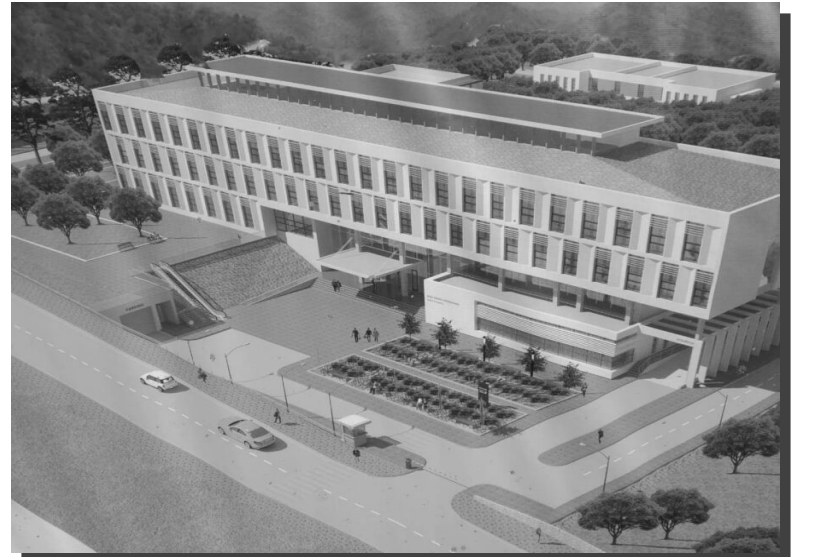
Məqbərənin açılışı 1982-ci ildə olub, açılışda o zaman Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin 1-ci katibi olan Heydər Əliyev özü də iştirak edib. Şuşa şəhəri işğal ediləndə kompleksin binası məhv edilib, daşınması mümkün olan təxminən 80 eksponat isə qənimət kimi Ermənistanına aparılıb. Şuşa işğaldan azad ediləndə məqbərənin yalnız daş divarları qalmışdı, böyük şairin məzarı vəhşicəsinə dağıdılmışdı. Ölkə başçısı bir zamanlar atasının göstərdiyi həssaslığı göstərdi, İlham Əliyevin göstərişi ilə məqbərə yenidən inşa edildi, Vaqifin məzarüstü abidəsi ikinci dəfə bərpa edildi. Taleyə bax, iki dəfə, iki bərpa, ata-oğul tərəfindən

Yuxarı Gövhər Ağa Məscidi də bərpa edilən abidələrdəndir.

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "Regionların sosial-iqtisadi inkişafının təşvihi edilməsi" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb.

Məscid Şuşanın mərkəzi meydanındadır. Onun inşası 1850-ci ildə Pənəhəli xanın tapşırığı ilə başlayıb, amma fasilələrlə tikilib. Xanın qızı Gövhər Ağanın yardımı ilə tikintisi 1883-cü ildə yekunlaşıb. İşğal dövründə məscidin daş divarlarınadək hər yeri dağıdılıb, əmlak yağmalanıb. İşğaldan azad edildikdən sonra ölkə başçısının göstərişi ilə təmir edilərək istifadəyə verilib.

**Ermənilərin eybəcər
hala saldıqları tarixi abidə
bərpa edildi**

Şuşa şəhərindəki Yaradıcılıq Mərkəzinin hazırkı binası ölkə əhəmiyyətli memarlıq abidəsi siyahısındadır. Binada vaxtilə Ağa Qəhrəman Mirsiyab oğlunun Karvansarası yerləşib. İşğal zamanı yerlə-yeksan edilib, yağmalanıb. Heydər Əliyev Fondu tərəfindən 2022-ci ildən aparılan bərpa işləri zamanı bina ilkin vəziyyətinə qaytarılıb. Sonradan edilən müdaxilələrlə bina çirkinləşdirilib, alçıpanla yeni qeyri-peşəkar arakəsmələr düzəldilib.

Ardı Səh. 15

Sən belə deyildin əzəl, ay ŞUŞA!

sərgidə Ümummilli Liderin vaxtilə Qarabağa səfərlərinə, burada keçirdiyi görüşlərə, müxtəlif tədbirlərə aid fotolar yer alıb.

Şuşada Avropa standartlarına uyğun otel

Şuşada "Qarabağ" hotelinin açılışı da oldu. 1980-ci ildə inşa edilən hotelin binası 1992-ci ilin mayında Şuşa şəhərinin işğalı nəticəsində öz fəaliyyətini dayandıraraq və baxımsızlıqdan tamamilə yararsız vəziyyətə düşüb. Şuşa şəhəri Ermənistanın işğalından azad edildikdən sonra 2021-ci ildə Prezident İlham Əliyevin tapşırığına əsasən, hoteldə təmir-bərpa və yenidənqurma işləri həyata keçirilməyə başlandı. Müasir səviyyəyə çatdırılan hoteldə Şuşa şəhərinə səfər edəcək qonaqların rahatlığı üçün hər cür şərait yaradılıb.

Şuşada "Şuşa Otel-Konqres Mərkəzi" Kompleksi də inşa edildi. Karvansaray konseptini əsas götürərək, Şuşa şəhərinin mərkəzində, Zəfər yolunun üzərində yerləşəcək 5 ulduzlu "Otel və Konfrans Mərkəzi" müasir və milli memarlıq üslublarının sintezi ilə dizayn edilib. Mərkəz 2,8 hektar ərazini əhatə edir. Memarlıq adət-ənənələrini özündə əks etdirən xarici görünüşündə ornamental kompozisiyalar və milli memarlıq elementləri tətbiq edilib. Həmçinin fasadın üzünməsinə Şuşanın tarixi binalarının tikintisində işlənən yerli daşdan istifadə olunub.

Bundan əlavə, mərkəzin eyvanları, şimal və cənub fasadları ənənəvi memarlıq quruluşunda, Şuşanın tarixi binalarının - XIX əsrə aid Zöhrəbəyovun evi, Üzeyir Hacıbəyovun ev-muzeyi-

daxili heyətlər var.

Şuşanın təhsil ocaqları bərpa edilir

Prezident İlham Əliyev Şuşa şəhərində yeni ümumtəhsil məktəbinin tikintisi ilə bağlı tədbirlər haqqında sərəncam da imzaladı. Sərəncama əsasən Şuşa şəhər 1 nömrəli 960 şagird yerlik tam orta məktəbin layihələndirilməsi və tikintisi məqsədilə Prezidentin ehtiyat fondundan üç milyon manat vəsait ayrılıb. Artıq Soqquvuşanda məktəb tikintisi başa çatıb. Ümumilikdə azad edilən ərazilərdə 197 məktəbəqədər təhsil müəssisəsi tikiləcək.

Məcburi köçkün məktəblərinin həmin bölgələrə köçürülməsi istiqamətində planlı işlər aparılır. 5-7 il ərzində Azərbaycanda standartdan kənar məcburi köçkün məktəbi anlayışı olmayacaq. Bundan əlavə artıq Şuşa Realı Məktəbinin bərpasına başlanılıb.

Xəstəxana yox, şəhərcik salındı

Şuşada 90 çarpayılıq Şuşa şəhər xəstəxanasının binasında da tikinti işləri davam edir. Şuşa şəhər xəstəxanasının təməli 2021-ci il noyabrın 7-də Prezident İlham Əliyevin və birinci xanım Mehriban Əliyevanın iştirakı ilə qoyulub. 3,7 hektara yaxın sahədə inşa edilən xəstəxana binasının tikinti işlərinə bu ilin yanvarında başlanılıb. Xəstəxana binası 4-ü dördmərtəbəli, 2-si isə birmərtəbəli olmaqla 6 korpusdan ibarətdir. Binanın zirzəmi hissəsindən stasionar tibbi xidmət və sığınacaq kimi istifadə olunacaq, zərurət yarandıqda hərbi hospital kimi fəaliyyət göstərəcək. Stasionar xidmət sahəsində qəbul, terapiya, pediatriya, cərrahiyyə, doğuş, ginekologiya, yoluxucu xəstəliklər, anesteziologiya-reanimasiya, hemodializ şöbələri fəaliyyət göstərəcək.

Ambulator xidmət sahəsində isə konsultativ poliklinika, uşaq poliklinikası, şüa-diaqnostika, funksional diaqnostika, fizioterapiya və tibbi bərpa şöbələri, həmçinin klinik diaqnostik laboratoriya yaradılacaq.

Xəstəxananın Təcili Tibbi Yardım Stansiyası müasir standartlara cavab verən və böyük vəsait tələb edən tibbi avadanlıqlar – 1.5 TL maqnit-rezonans tomoqrafiya və 32 kəsikli kompüter tomoqrafiya aparatları ilə təchiz olunacaq. Stansiyada hər növbədə dörd briqada fəaliyyət göstərəcək. Şuşa şəhər xəstəxanasının ərazisində, eyni zamanda, Gigiyena və Epidemiologiya Mərkəzi, Məhkəmə Tibbi Ekspertiza və Patoloji Anatomiya Birliyi, yoluxucu xəstəliklər və hemodializ korpusları inşa olunacaq.

"Şuşa nəinki Azərbaycanın, dünyanın ən gözəl şəhərlərindən birinə çevriləcəkdir və buna nail olacağıq, 100 faiz əmin olun" – bu sözləri Şuşa azad olunandan sonra onu ziyarət edərkən Prezident İlham Əliyev demişdi. O dediyini etdi, Şuşa indi gözəlliyi ilə göz qamaşdırır. Sürətli abadlıq işləri, bərpa və yenidənqurma Şuşanı nəinki işğaldan sonrakı vəziyyətdən, hətta işğaldan əvvəlki vəziyyətdən də gözəl görkəmə gətirdi. Dağlar arxasındakı bu nazlı gəlini indi bütün dünyaya nüsxə olacaq bir şəhər olub.

Lalə Mehralı

Əvvəli-Səh-14

İşğaldan azad edildikdən sonra bağlanmış qapı, pəncərə, tavan və arakəsmə divarlar sökülərək binanın tarixi formasına qaytarılması işləri yerinə yetirilib.

İndi bina öz tarixi görünüşünü geri qazanıb, Mərkəzdəki ekspozisiya salonunda Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin 100 illik yubileyi çərçivəsində "Heydər Əliyev və Qarabağ" sərgisi açılıb. Sərgidə

Ulu Öndər Heydər Əliyevin Qarabağda sosial, iqtisadi, siyasi və mədəni inkişaf istiqamətindəki xidmətlərini əks etdirən nadir fotosəkillər, sənədlər və videomateriallər nümayiş olunur. Eləcə də

nin tikintisində istifadə olunmuş taxta tərkibli materiallardan hazırlanıb. Beş mərtəbədən və 150 nömrədən ibarət "Otel və Konfrans Mərkəzi"ndə otaqlar, restoranlar, konfrans korpusları,